

ע"פ 5280/14 - המערער בע"פ 5280/14, פלוני, המערער בע"פ 5313/14, פלוני נגד המשיבה: מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5280/14

ע"פ 5313/14

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט ע' פוגלמן

המערער בע"פ 5280/14: פלוני

המערער בע"פ 5313/14: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז
בת"פ 043019-12-12

בשם המערער בע"פ 5280/14: עו"ד שמואל פלישמן

בשם המערער בע"פ 5313/14: עו"ד שרון בן-צבי

בשם המשיבה: עו"ד אייל כהן

בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

1. מונחים לפנינו ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, ת"פ 43019-12-12 (כב' השופטת ו' מרוז), אשר הרשיע את המערער בע"פ 5280/14 (להלן: מערער 1) ואת המערער בע"פ 5313/14 (להלן: מערער 2), על פי הודאתם, בשתי עבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות; תקיפת שוטרים בנסיבות מחמירות; ותקיפת עובד ציבור במטרה להכשילו בתפקידו, לפי סעיפים 333 בצירוף 335(א)+(1), 274(1) ו-382א(ב)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, בהתאמה. בנוסף לכך, הורשע מערער 1 גם בחבלה במזיד לרכב ובתקיפה הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיפים 413 ו-380 לחוק העונשין, בהתאמה.

בית המשפט המחוזי גזר על כל אחד מהמערערים שתי שנות מאסר בפועל לריצוי מאחורי סורג ובריח; מאסר מותנה למשך 12 חודשים לבל יעברו בתוך 3 שנים עבירת אלימות מסוג פשע; ופיצוי בסך כולל של 6,500 ₪ על כל מערער, אשר יחולק בין שלושת המתלוננים. הערעור מופנה כנגד רכיב המאסר בפועל.

המערערים הם ילידי 1994. המתלוננים הם שלושה נהגי מוניות. על פי כתב האישום המתוקן בו הודו, בשלהי שנת 2012 עלו המערערים ואדם נוסף על מונית כשהם שיכורים והחלו לריב ולהפריע למתלון 1 בנהיגה. במהלך הנסיעה, ולאחר שניסה האחרון לעצור את המונית, החלו המערערים למשוך בהגה, לאחוז בצווארו ולנסות לכבות את מנוע המונית. לבסוף הגיעה המונית לתחנת המוניות, במקום להסיע את המערערים למחוז חפצם. במסגרת חילופי דברים באשר להשבת כספם של המערערים, תקף מערער 1 את מתלון 1 במכת אגרוף וגרם לו לדימום בשפתו. בהמשך, ולאחר שקיבלו את כספם בחזרה, תקפו המערערים בצוותא את מתלון 2, מפני שהזמין כוחות משטרה למקום. המערערים הכוהו באמצעות אגרופים, כסאות מתכת ועץ בכל חלקי גופו. לאחר שמתלון 3 – יליד 1940 – ניסה לסייע למתלון 2, החלו המערערים לחבוט במונית שלו, ולאחר מכן אף הכו אותו באמצעות כסאות. כתוצאה מן המעשים נגרמו למתלון 2 חבלות וחתכים בראשו ושברים באפו. למתלון 3 נגרמה חבלה בראשו, חתך בצווארו, שבר בצלע וחבלות נוספות. שמשותה של המונית נופצה. לאחר הדברים האלה, הגיעו כוחות משטרה למקום וניסו לעצור את המערערים. המערערים השתוללו, ובין היתר הכו את השוטרים באגרופים ובבעיטות.

2. המדינה טענה בבית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה בגין תקיפת המתלוננים נע בין שלוש לחמש שנות מאסר בפועל, והמתחם בגין הכאת השוטרים נע בין 9-24 חודשי מאסר בפועל. מנגד טענו הסנגורים כי הרף התחתון של המתחמים עומד על מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות. כמו כן הוסיפו שאף אם המתחם ההולם מחייב השתת מאסר בין כותלי בית הסוהר, יש לסטות ממנו לקולא במקרה הנוכחי לאור שיקולי השיקום. הסנגורים הצביעו על ההליכים השיקומיים שעברו המערערים, לגמילה מאלכוהול, שהובילו לתסקירים חיוביים בעניינם ולהמלצה להשית עליהם עבודות שירות.

בית המשפט גינה את המעשים שביצעו המערערים, ועמד על הפגיעה החמורה במתלוננים ובערכים המוגנים של שלום הציבור ובטחונו, שלמות הגוף ושלטון החוק. בנסיבות העניין, ולאחר סקירת מדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים ועברם הפלילי של המערערים, נקבע כי מתחם העונש ההולם בגין כל העבירות המיוחסות למערערים עומד על 3-6 שנות מאסר בפועל. על המערערים נגזרו העונשים האמורים לעיל.

בערעור שלפנינו ממקדים הסנגורים את עיקר טענותיהם בכך ששיקול השיקום לא זכה למשקל הראוי לו, לנוכח נסיבותיהם האישיות של המערערים. שני המערערים היו בני 18 ומספר חודשים בעת ביצוע המעשים. בנוסף לכך, סנגורו של מערער 1 מצביע על מכלול נתונים שלטענתו לא זכו למשקל הראוי בבית משפט קמא. כך, למשל, הליך השיקום המוצלח שעבר, מעצר הבית שבו שהה ושיקולים נוספים. כן מצביע הוא על כך שבגזר הדין יוחסה לו הרשעה בעבירות שונות בבית משפט לנוער, בעוד שלמעשה נקבע אשמו רק בחלק מן האישומים, ובנוסף לכך התיק לא הסתיים בהרשעה אלא בענישת "דרכי טיפול". הסנגורית של מערער 2 טוענת אף היא במישור זה, ומוסיפה שלא נלקח במידה מספקת חלקו היחסי - הקטן יותר - באירוע, וכן העובדה שהתקיפה לא הייתה מתוכננת מראש. שני הסנגורים טוענים גם כי המתחמים שנקבעו גבוהים מן המתחם ההולם בנסיבות העניין. מנגד, טען בא-כוח המדינה בדיון שנערך לפנינו כי העונשים שהוטלו על המערערים הולמים את חומרת המעשים ועולים בקנה אחד עם הפסיקה הנהוגת. כן ציין הוא כי הנסיבות האישיות שהועלו על ידי הסנגורים נלקחו בחשבון על-ידי בית המשפט המחוזי.

3. לאחר עיון בחומר שהונח בפנינו ושמיעת טענות הצדדים, לא מצאנו מקום להתערב בעונש שהוטל על המערערים. כלל ידוע הוא כי ערכאת הערעור תתערב בחומרת העונש שנגזר על ידי הערכאה הדיונית רק כאשר ניכרת סטייה של ממש ממדיניות הענישה הראויה או מקום בו מתקיימות נסיבות המצדיקות התערבות שכזו (ראו למשל: ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (3.2.1998); ע"פ 407/12 ניסימוב נ' מדינת ישראל (24.1.2013); ע"פ 6095/10 חאג' יחיא נ' מדינת ישראל (29.7.2009)).

העבירות בהן הורשעו המערערים, ובנסיבות בהן בוצעו, הן חמורות. חומרתן הרבה אינה טמונה אך ורק בפגיעות הפיזיות הלא מבוטלות במתלוננים, אלא גם - ואולי בעיקר - בפגיעה בתחושת הביטחון האישי שלהם ובחרדה המלווה אותם מאז האירוע. לא ניתן לקבל את הטענה כי מתחם העונש ההולם כולל בתוכו, בנסיבות מעין אלה, את האפשרות של מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות, או אף פרק זמן קצר של מאסר בבית הסוהר. טענה זו גם לא נתמכה בפסיקה מתאימה. השאלה המרכזית אפוא, שבה גם מיקדו הסנגורים את עיקר טענותיהם, היא האם ובאיזו מידה ישנה הצדקה לחרוג ממתחם העונש ההולם לאור שיקול השיקום. הנדבך המרכזי בטענות שניהם היה תסקיר שירות המבחן בעניינם. לאחר ששקלתי את טענותיהם, לא מצאתי לנכון לסטות מהתוצאה העונשית אליה הגיע בית המשפט המחוזי. יש לזכור כי סטייה לקולא ממתחם העונש ההולם נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט (ראו סעיף 40ד לחוק העונשין). המתח הטמון בסטייה כזו מן המתחם הוא בכך שלצד פסיקת עונש שאינו משקף את מידת אשמו של הנאשם, על העונש להיות תפור לפי מידותיו של נאשם ספציפי ובהתאם לנסיבות העניין. זוהי ההצדקה לסטייה זו. ואולם, במקרה הנוכחי קיימים חמישה נימוקים מצטברים כדי להצדיק את העונש שהוטל על המערערים.

ראשון, העבירות שביצעו המערערים הן חמורות עד מאוד. המערערים לא הסתפקו בתקיפת מספר קרבות, בחבורה ובאמצעות אגרופים, בעיטות וכסאות, אלא הוסיפו להשתולל ולהכות גם את השוטרים אשר באו לעצור אותם. אין לקבל אפוא את הטענה שמדובר באירוע "ספונטני" שלא תוכנן מראש. גם אם הדבר נכון, לא עסקינן במעידה רגעית. מדובר באירוע שנמשך על פני

זמן ארוך, שכלל תקיפה של מספר אנשים ולאחר מכן תקיפה של שוטרים שהגיעו למקום, ולא בתגובה מידית וקצרה להתפתחות בלתי צפויה. גם אופיים של המעשים – שנעשו באלימות רבה, ותוך שימוש באיזורים שונים כדי להכות את הקורבנות – מעיד על חומרתם. שני, יש ליתן משקל רב לפגיעה במתלוננים. קשה להלום מצב בו חבורה התוקפת אנשים מבוגרים וקשישים וגורמת להם חבלות חמורות אינה מרצה ולו יום אחד מאחורי סורג ובריח. אין צורך להכביר במילים על גודל האימה שחווה אדם מבוגר המותקף, באלימות רבה ובאמצעות אגרופים והטחת כסאות, על ידי חבורה של בחורים צעירים. שלישי, בית המשפט המחוזי התחשב בשיקול השיקום ובנסיבותיהם האישיות של המערערים, וסטה לקולא מן הרף התחתון של מתחם העונש ההולם. רביעי, המסגרת הדיונית הנוכחית היא ערעור על גזר דין. כאמור, רק סטייה של ממש ממדיניות הענישה הנהוגה או קיום נסיבות המצדיקות התערבות יביאו להתערבות ערכאת הערעור. המקרה הנוכחי, כשלעצמו, אינו עונה על קריטריונים אלה, גם לאחר בחינת טענותיהם של הסנגורים.

הנימוק החמישי נוגע לשיקול השיקום. בבחינת שיקול זה יש פנים לכאן ולכאן. ראשית, מן התסקיר שהוגש בהליך הנוכחי בעניינו של מערער 2 עולה כי הוא טרם השתלב בטיפול מעמיק לגמילה מאלכוהול, על אף שביטא נכונות לכך במסגרת מאסרו. נכונות זו היא בוודאי ברוכה, אולם אין בה כדי לקבוע כי מדובר במי שהמשך מאסרו יקטע את שיקומו. התמונה המצטיירת בעניינו של מערער 1 מורכבת יותר. מן התסקיר אשר הוגש במסגרת ההליך הנוכחי עולה כי הוא השלים טיפול בדפוסים של צריכת האלכוהול, אולם העבירה שביצע המבקש אינה נסובה סביב שתיית אלכוהול בלבד, אלא משתלבת עם המעגל של אלימות. בנושא זה, התסקיר מגלה כי התקדמות המבקש לגבי שליטה על אלימות וכעסים הייתה פחות משמעותית. טיפול שהחל בתחום השליטה בכעסים ובאלימות לא נשלם. זוהי גם הסיבה לכך ששירות המבחן לא בא בהמלצה בעניינו, אלא הסתפק בהמלצה לקחת בחשבון בעת הערעור את הטיפולים שעבר. כאמור, המעשה שבגיניו הורשע לא היה אירוע קצר ונקודתי, וכלל שימוש באלימות מתמשכת וחמורה, כנגד מספר קרובות ומספר שוטרים. גם עברם הפלילי של המערערים אינו נקי, אף כי ביחס לשניהם נקבעה האשמה בלבד, ללא הרשעה לצידה.

כוחם המצטבר של חמשת היסודות מוביל לדחיית הערעורים. גם טענותיהם הנוספות של הסנגורים אין בהן כדי לשנות ממסקנה זו. בית המשפט המחוזי התייחס בגזר דינו לגילם הצעיר של המערערים, למעצר הבית בו שהו וליתר הנסיבות האישיות. באת-כוחו של מערער 2 מצביעה על חלקו הקטן יחסית לעומת מערער 1, אשר היה גורם יוזם ומרכזי יותר, והורשע בעבירות נוספות. אלא שעברו הפלילי של מערער 2 כבד יותר, וכולל תקיפה דומה של נהג מונית, כפי שציין בית משפט קמא. מנגד, בא-כוחו של מערער 1 מצביע על כך שבית משפט קמא לא דייק בציינו את תוצאות ההליך הקודם שהתנהל כנגדו בבית המשפט לנוער. אולם עיון בגזר הדין מעלה כי בניגוד לעברו הפלילי של מערער 2, שהודגש בגזר הדין – עברו של מערער 1 לא עמד במקום מרכזי. מעשיו באירועים הנוכחיים וחלקו המשמעותי בהם, ביחס לחלקו של מערער 2, הם שהובילו לתוצאה העונשית. הנה כי כן, ביחס לכל מערער ישנו צד קל וצד חמור, ואין פגם בגזירת עונש זה – ההולם את חומרת המעשים – על שניהם. על כל אלה יש להוסיף כי בדחיית הערעור אין בכדי לנעול את הדלת בפני שיקומם של המערערים. מתסקירי שירות המבחן ניכר שהבינו את הפסול שבמעשיהם, ושבמצבם להיטיב דרכם. יש לקוות כי יתמידו בדרך זו. אולם סוף כל סוף, עליהם להבין גם כי לביצוע עבירות יש השלכות, וכי העונש שהושט עליהם הולם ומידתי.

ואחרון – ולא דווקא על פי משקל הדברים: ענישה נועדה גם להרתיע. יש שהרתעה אישית מופנית כלפי הנאשם אשר דינו נגזר, ויש שהרתעה היא כללית ומופנית כלפי אינטרס ציבורי מובהק. לעיתים, תופעה חוזרת ונשנית כלפי סוג של נפגעים מחייבת את בית המשפט לומר את דברו בצורה ברורה. הגנתם של עובדי לילה, שבאים במגע עם קהל, אינה הפקר. עבודה כזו, מטבעה, אינה

קלה. היא באה לשרת, בין היתר, את ציבור המשתמשים בכלי רכב, למשל מפעילי תחנות דלק. באשר לנהגי מוניות, הם מאפשרים תחבורה ציבורית בשעה שהאוטובוסים הציבוריים אינם נעים על הכבישים. אין להשלים עם המציאות לפיה עבודתם כרוכה בסיכון (ראו ע"פ 4812/12 רשיפל סעדייב נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (11.04.2013)). יעיד על כך המקרה דנן. ההתנהגות העבריינית אינה כוללת, למשל, ממד כספי - סירוב לשלם את החוב הכספי עבור השירות - אלא אלימות לשמה. זאת מהטעם שמעטה עלטה יורד על העיר, ומשלה את פורע החוק לחשוב שהמרחב הציבורי הוא בבחינת "ג'ונגל" שלית דין ולית דיין בו. בהינתן תופעה נלווה זו, בית המשפט חייב להלחם כנגדה. בראייה זו, עונש המאסר אינו חמור כלל, אלא יש בו להתחשב במלוא משקל טענות הסנגורים.

4. הערעורים נדחים. מערער 1 יתייצב לריצוי מאסרו בבית המעצר "הדרים", בתאריך 22.2.2015 בשעה 10:00, או על פי החלטת שב"ס, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על מערער 1 לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שב"ס, טלפונים: 08-9787377, 08-9787336.

ניתן היום, כ"א שבט תשע"ה (10.2.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט